

RAFANELL, August.
La llengua silenciada.
Editorial Empúries.
Barcelona, 1999.

El català a l'època moderna

AUGUST RAFANELL, PROFESSOR d'història de la llengua i dialectologia a la Universitat de Girona, autor i coautor de diverses monografies sobre diversos episodis d'aquesta apassionant aventura, com ho fou del llibre *El futur de la llengua catalana*, ens ofereix un assaig llegidor sobre la salut i evolució del català, i ho fa en el període que va del cinc-cents al vuit-cents. Al llarg de diversos capítols, ben travats, podem resseguir diverses línies argumentals que mostren com d'un passat monolingüe català es passa a un bilingüisme més o menys tolerat. També remarca alguns episodis de l'evolució de la llengua en l'època moderna des de finals del segle XVIII fins al 1850, en què el català comença a ser adjectivat per alguns dels seus fills de *llengua provincial*. Des de la llunyana entronit-

zació dels Trastàmara el 1412 fins a la segona meitat del segle XIX, que és quan la llengua comença a mostrar-se com a problema d'Estat, el castellà fa acte de presència a les terres catalanes amb més o menys fortuna en els diversos territoris, inclòs el Rosselló, sotmesos tots a polítiques diferents. Perduda la unitat política, la llengua es dialectalitza fins a l'eclosió de la Renaixença, que imposa un nou model. La castellanització profunda de l'aristocràcia valenciana no és la mateixa que a les Illes o al Principat. El prestigi de la llengua de la cort, la puixança del segle d'or castellà, també projecten una ombra d'admiració en els nostres escriptors, que s'afanyen a copiar-ne els conceptes. La popularització de la impremta i la difusió del llibre segons criteris de mercat fan que el castellà sigui cada vegada

patrimoni de més catalans, encara que avui en desconeixem exactament l'abast.

Aquest assaig d'història escrit amb passió d'erudit és més una història ideològica de la llengua que un llibre fet sobre criteris filològics. La llengua silenciada ho fou i ho és, en certa mesura encara, per criteris polítics, econòmics i socials, potser perquè quan hi érem a temps mai no vam saber bastir un Estat, atesa la nostra posició sempre subjacent. El llibre de Rafanell és relat, però també anàlisi i explicació de la trajectòria d'un poble emmudit o silenciada cada vegada que ha volgut mostrar la seva «pertinença catalana», difondre la seva llengua més enllà de l'estricta ús familiar o col·loquial.

Pep Vila

JACINT MASGRAU i BUTINYÀ
(1895-1950)

Per Banyoles i per la República

GALOFRÉ, Jordi.
Jacint Masgrau i Butinyà (1895-1950).
Per Banyoles i per la República.
Ajuntament de Banyoles, 1999.
291 pàg.

Banyoles i la República

POC S'IMAGINAVEN ELS PETITS grans homes compromesos amb la República espanyola que l'exili no tan sols esborraria les seves obres, sinó que, fins i tot, empresonaria en l'oblit les seves vides, les seves lluites i les seves ideologies. Per això llibres com aquest de Jordi Galofré, *Jacint Masgrau i Butinyà (1895-1950)*. *Per Banyoles i per la República*, són tan necessaris, i més en una ciutat com Banyoles, on el tema és gairebé tabú. El llibre és, a més de la biografia del que fou alcalde republicà, un fresc intel·ligent i rigorós de la vida política a Banyoles durant la República i la guerra. Aquest és la primera de les grans virtuts que té l'obra: l'autor s'esforça per contextualitzar la vida de Jacint Masgrau en els fets –històrics, ideològics, culturals– que defineixen la

vida catalana en general i la banyolina en particular. Un altre gran valor és, òbviament, haver recuperat per a la memòria col·lectiva la vida i l'obra de Jacint Masgrau. El tercer és el rigor, la precisió i la documentació amb què exposa tot el material, sense que això faci perdre al llibre gens d'amenitat. Part d'aquesta amenitat li proporciona el fet que sempre va per davant del Masgrau polític el Masgrau persona: la seva ideologia, la seva actitud coherent i honesta, la manera com l'afectaven personalment les topades polítiques. Galofré sap oferir una visió positiva, reivindicativa, del personatge, sense caure mai –seria el camí més fàcil– en l'hagiografia, en la mitificació.

El llibre consta de dotze capítols. El primer ens mostra una

visió concisa i ben resumida dels canvis viscuts a Banyoles durant el segle XIX i inici del XX. El segon capítol se centra en la història de la família Masgrau –potser és el que té una exposició menys clara i entenedora–. I el dotzè exposa, a partir d'uns textos de Jacint Masgrau, la seva ideologia. Els nous capítols restants són la biografia de l'alcalde: la seva infantesa i joventut, el seu compromís polític, la polèmica del Banc de Catalunya, la guerra, l'exili (quin títol més magnífic i definidor: «Una recança infinita»), el retorn i la mort.

Un llibre, en definitiva, que recupera per a Banyoles part de la memòria de les seves vivències republicanes.

Xavier Xargay i Oliva